

Petronius: Cena Trimalchionis

De to rejsekammerater Encolpius og Agamemnon er blevet inviteret til middag hos Trimalchio, der engang var slave, men siden har tjent en enorm formue på handel. Middagen er godt i gang, da der kommer endnu en gæst, Habinnas:

- 1 Inter haec triclinii valvas licitor percussit, amictusque
- 2 veste alba cum ingenti frequentia comissator intravit.
- 3 Ego maiestate conterritus praetorem putabam venisse.
- 4 Itaque temptavi assurgere et nudos pedes in terram
- 5 deferre. Risit hanc trepidationem Agamemnon et:
- 6 "Contine te," inquit, "homo stultissime. Habinnas sevir
- 7 est idemque lapidarius, qui videtur monumenta optime
- 8 facere." Recreatus hoc sermone reposui cubitum,
- 9 Habinnamque intrantem cum admiratione ingenti
- 10 spectabam.

cena *f. 1* måltid

Trimalchio, -onis *m. 3* Trimalchio

inter haec *præp. + akk.* i mellemtiden

triclinium *n. 2* spisestue

valvae *f. 1 pl.* (fløj)dør

licitor, -is *m. 3* liktor, livvagt

percussio, -cussi, -cussum, -cutere *3.* banker på

amiccio, -, -tum, -ire *4.* klæder

vestis, -is *f. 3* tøj

albus *adj.* hvid

ingens *adj.* vældig

frequentia *f. 1* flok

comissator, -is *m. 3* svirebror, gæst

intrare, -avi, -atum, -are *1.* træder ind

maiestas, -tatis *f. 3* storhed, storladenhed

conterreo, -ui, -itum, -ere *2.* forskrækker

praetor, -is *m. 3* prætor

putare, -avi, -atum, -are *1.* + *a.c.i.* mener, tror

itaque *adv.* derfor

temptare, -avi, -atum, -are *1.* forsøger

assurgere, -rexii, -rectum, -regere *3.* rejser mig

nudus *adj.* nøgen, bar

terra *f. 1* jord, gulv

deponere, -tuli, -latum, -ferre sætter ned

rideo, risi, risum, ridere *2.* ler ad

trepidatio, -tionis *f. 3* skælven, forvirring

Agamemnon, -is *m. 3* Agamemnon

contereo, -tinui, -tentum, -tinere *2.* holder sammen på

inquam *3.* siger

stultus *adj.* dum

Habinnas *m. 1* Habinnas

sevir, -is *m. 3* sevir (medlem af et seksmandsråd)

idem *adv.* desuden

lapidarius *m. 2* stenhugger

video, vidi, visum, videre *2.* ser

videor *passiv* ses, synes, menes

monumentum *n. 2* mindesmærke

bonus, **melior**, **optimus** *adj.* god, bedre, bedst

recreare, -avi, -atus, -are *1.* opliver

sermo, -onis *m. 3* samtale, snak

reponere, -posui, -positum, -ponere *3.* anbringer mig igen

cubitum, -ui, -itum, -are *1.* ligger til bords

cubitum *1. supinum* §13.10

admiratione, -tionis *f. 3* forundring

spectare, -avi, -atum, -are *1.* ser

- 11 Ille autem iam ebrius uxoris suae umeris imposuerat
 12 manus, oneratusque aliquot coronis et unguento per
 13 frontem in oculos fluente, praetorio loco se posuit,
 14 continuoque vinum et caldam poposcit. Delectatus hac
 15 Trimalchio hilaritate et ipse capaciorem poposcit
 16 scyphum, quaesivitque, quomodo acceptus esset.
 17 "Omnia," inquit, "habuimus praeter te; oculi enim mei hic
 18 erant. Et mehercules bene fuit. Scissa lautum noven-
 19 dialem servo suo misello faciebat, quem mortuum manu
 20 miserat. Et, puto, cum vicensimariis magnam mantissam
 21 habet; quinquaginta enim millibus aestimant mortuum.
 22 Sed tamen suaviter fuit, etiam si coacti sumus dimidias
 23 potiones super ossucula eius effundere."

iam *adv.* nu, allerede
ebrius *adj.* beruset
uxor, -is *f.3* hustru
umerus *m.2* skulder
im|pono, -posui, -positum, -ponere *3.*
 anbringer
oner|o, -avi, -atum, -are *1.* belæsser
aliquot *ubøjeligt pron.* nogle
corona *f.1* krone, krans
unguentum *n.2* salve, parfume
per *præp.* + *akk.* gennem, ned over
fro|ns, -ntis *f.3* pande
oculus *m.2* øje
fluo, fluxi, -, fluere *3.* flyder
praetorius *adj.* prætores, det fornemste
locus *m.2* sted, plads
pono, posui, positum, ponere *3.* anbringer
continuo *adv.* umiddelbart efter, straks
calda <*aqua*> *f.1* varmt vand
posco, poposci, -, poscere *3.* beder om
delect|o, -avi, -atum, -are *1.* glæder,
 fornøjer
hilar|itas, -tatis *f.3* munterhed
et *adv.* også
capax *adj.* rummelig
scyphus *m.2* bæger
quaero, quaesivi, quaesitum, quaerere *3.*
 spørger om
quomodo *adv.* hvordan
ac|cipio, -cepi, -ceptum, -cipere *3.*
 modtager

habeo, -ui, -itum, -ere *2.* har, holder, får
praeter *præp.* + *akk.* ud over
hic *adv.* her
mehercules *interjektion* ved Herkules
bene *adv.* godt
Scissa *f.1* Scissa (værtinden)
lautus *adj.* fin, flot
 <*cena f.1*> **novendialis** *adj.* fest holdt ni
 dage efter en begravelse, "gravøl"
misellus *adj.* stakkels lille
mortuus *adj.* død
mitto, misi, missum, mittere *3.* sender
manu mitto sender fra hånden, *dvs.*
 frigiver
vicensimarius *m.2* skatteopkræver (af
 tyvendedelsafgift på slavehandel)
mantissa *f.* indtægt
quinquaginta *ubøjeligt talord* 50
mille *talord n.3* tusind
aestim|o, -avi, -atum, -are *1.* vurderer
priser angives i ablativ §14.6.4
suavis *adj.* behagelig, fornøjelig
etiam si *konj.* selv om
cogo, coegi, coactum, cogere *3.* tvinger til
dimidius *adj.* halv
poti|o, -onis *f.3* drik (vin)
super *præp.* + *akk.* over
ossuculum *n.2* (lille) knogle
ef|fundo, -fudi, -fusum, -fundere *3.* hælder ud

24 "Tamen," inquit Trimalchio, "quid habuistis in cena?"
 25 "Dicam, inquit, si potuero; nam tam bonae memoriae sum,
 26 ut frequenter nomen meum obliviscar. Habuimus tamen in
 27 primo porcum botulo coronatum et circa sangunculum et
 28 gizeria optime facta et certe betam et panem autopyrum
 29 de suo sibi, quem ego malo quam candidum; <nam> et
 30 vires facit, et cum mea re causa facio, non ploro. Sequens
 31 ferculum fuit sciribilita frigida et supra mel caldum infusum
 32 eccellente Hispanum. Itaque de sciribilita quidem non
 33 minimum edi, de melle me usque tetigi. Circa cicer et
 34 lupinum, calvae arbitrato et mala singula. Ego tamen duo
 35 sustuli, et ecce in mappa alligata habeo; nam si aliquid
 36 muneris meo vernulae non tulero, habebo convicium.
 37 Bene me admonet domina mea.

tam *adv.* så
memoria *f.1* hukommelse §14.4.10
frequenter *adv.* ofte, jævnligt
no|men, -minis *n.3* navn
obliviscor, oblitus sum, obliviscere *3. dep.*
 glemmer
primus *adj.* først
porcus *m.2* gris, svin
botulus *m.2* pølse
coron|o, -avi, -atum, -are *1.* kroner, garnerer
circa *adv.* omkring
sangunculum *m.2* blodpølse
gizerium *n.2* kråsen på en fugl
certus *adj.* sikker, bestemt, selvfølgelig
beta *f.1* roe, bede
autopyrus *adj.* grov
de suo sibi af sig for sig, *dvs.* lavet af usigtet
 fuldkornsmel
malo, malui, –, malle (**magis volo**) vil hellere have
quam *conj.* end
candidus *adj.* hvid, lys
et ... et *conj.* både ... og, dels ... dels
vis, viris *f.3* kraft
res *f.5* sag, tilstand
plor|o, -avi, -atum, -are *1.* græder, klager
sequor, secutus sum, sequi *1. dep.* følger
ferculum *n.2* fad, ret
sciribilita *f.1* tærte
frigidus *adj.* kold
supra *præp.* + *akk.* over

mel, mellis *n.3* honning
caldus *adj.* varm
in|fundo, -fudi, -futum, -fundere *3.* hælder over
excellens *adj.* fremragende, fortræffelig
excellente *n. nom. sg.*
Hispanus *adj.* spansk
substantiveret spansk vin
itaque *adv.* således, altså
quidem *adv.* faktisk
edo, edi, esum, edere *3.* spiser
usque *adv.* uden afbrydelse, ustandselig
tango, tetigi, tactum, tangere *3.* rører ved
me tango tager for mig
circa *adv.* rundt om, derudover
cicer, -is *m.3* kikært(er)
lupinum *n.2* lupinfrø
calva *f.1* nød
arbitratus *m.4* forgodtbefindende
malum *n.2* æble
singulus *taladjektiv* en til hver
tollo, sustuli, sublatum, tollere *3.* tager
mappa *f.1* serviet
allig|o, -avi, -atum, -are *1.* binder fast i
ali|quis, -quae, -quid *indefinit pron.* nogen, noget
mun|us, -eris *n.3* gave §14.4.4
vernula *m/f.1* (lille) slave
fero, tuli, latum, ferre bærer, (med)bringer
convicium *n.2* larm, ballade
admon|eo, -ui, -itum, -ere *2.* minder om,
 formaner

38 In prospectu habuimus ursinae frustum, de quo cum
 39 imprudens Scintilla gustasset, paene intestina sua
 40 vomuit; ego contra plus libram comedi, nam ipsum
 41 aprum sapiebat. Et si, inquam, ursus homuncionem
 42 comest, quanto magis homuncio debet ursum comesse?
 43 In summo habuimus caseum mollem et sapa[m] et
 44 cocleas singulas et cordae frusta et hepatica in catillis et
 45 ova pilleata et rapam et senape[m] et catillum concacatum
 46 – pax, Palamedes! – Etiam in alveo circumlata sunt
 47 oxycomina, unde quidam etiam improbi ternos pugnos
 48 sustulerunt. Nam pernae missionem dedimus.”

prospectus *m.4* synsvidde, sigte
ursina *f.1* bjørnekød
frustum *n.2* bid, stump
imprudens *adj.* uklog
Scintilla *f.1* Scintilla (Habinnas kone)
gust|o, -avi, -atum, -are *1.* smager på
gustasset = gustavisset
paene *adv.* næsten, nær
intestina *n.2 pl.* indvolde
vom|o, -ui, -itum, -ere *3.* kaster op
contra *adv.* derimod
multus, plus, plurimus *adj.* meget, mere, mest
plus <quam> mere end
libra *f.1* pund
com|edo, -edi, -esum, -esse *3.* spiser
aper *m.2* vildsvin
sapio, sapivi, sapitum, sapire *4.* + *akk.* smager som
ursus *m.2* bjørn
homun|cio, -cionis *m.3* menneske(arten)
quanto *adv.* hvor meget
magis *adv.* i komp. mere
deb|eo, -ui, -itum, -ere *2.* bør
superus, superior, summus *adj.* over, øvre, øverst / sidst
caseus *m.2* ost
mollis *adj.* blød, frisk
sapa *f.1* most, indkogt druesaft
coclea *f.1* snegl

corda *f.1* mave
hepatica *n.2 pl.* lever
catillus *m.2* lille fad, skål
ovum *n.2* æg
pilleatus *adj.* med hue
rapa *f.1* roe, radise
senape *n.3* sennep
concac|o, -avi, -atum, -are *1.* roder sammen
catillus concacatus svarer til "knust elevatordreng" *e.l.*
pax, pacis *f.3* fred
Palamed|es, -is *m.3* Palamedes (*græsk* helt, som talte for fred i rådet, men på falske beviser blev dømt for at landsforræderi og uskyldigt dræbt)
alveus *m.2* aflang skål
circum|fero, -tuli, -latum, -ferre bringer omkring
oxycomina *n.2 pl.* saltede oliven
unde *adv.* hvoraf, hvorfra
quidam *indefinit pron.* nogen, noget
improbus *adj.* upassende, uhøflig
terni *taladjektiv* tre hver
pugnus *m.2* næve, håndfuld
tollo, sustuli, sublatum, tollere *3.* tager
perna *f.1* skinke
missi|o, -onis *f.3* orlov, afsked
do, dedi, datum, dare *1.* giver

49 "Sed narra mihi, Gai, rogo, Fortunata quare non recum-
 50 bit?" "Quomodo nosti," inquit, "illam," Trimalchio, "nisi
 51 argentum composuerit, nisi reliquias pueris diviserit,
 52 aquam in os suum non coniciet." "Atqui," respondit
 53 Habinnas, "nisi illa discumbit, ego me apoculo." Et
 54 coeperat surgere, nisi signo dato Fortunata quater
 55 amplius a tota familia esset vocata. Venit ergo galbino
 56 succincta cingillo, ita ut infra cerasina appareret tunica et
 57 periscelides tortae phaecasiaeque inauratae. Tunc
 58 sudario manus tergens, quod in collo habebat, applicat
 59 se illi toro, in quo Scintilla Habinnae discumbebat uxor,
 60 osculataque plaudentem: "Est te," inquit, "videre?"

narr|o, -avi, -atum, -are 1. fortæller

Gaius *m.2* Gajus (Trimalchios fornavn)

Gai = Gaii

rog|o, -avi, -atum, -are 1. spørger, beder

Fortunata *f.1* Fortunata (Trimalchios kone)

quare *adv.* hvorfor

re|cumbo, -cubui, -cubitum, -cumbere 3.

ligger til bords

quomodo *adv.* hvordan

nosco, novi, notum, noscere 3. + *a.c.i.*

kender, ved

nosti = novisti

illam <esse>

Trimalchi|o, -onis *m.3* Trimalchio (værten)

nisi *konj.* hvis ikke, medmindre

argentum *n.2* sølv, sølvtøj

com|pono, -posui, -positum, -ponere 3.

lægger på plads

reliquiae *f.1 pl.* levninger

puer *m.2* dreng, slave

di|vido, -visi, -visum, -videre 3. deler,

fordeler

aqua *f.1* vand

os, oris *n.3* mund

conicio, -ieci, -iectum, -icere 3. putter,

kommer

atqui *konj.* men

respo|ndo, -ndi, -nsum, -ndere 3. svarer

dis|cumbo, -cubui, -cubitum, -cumbere 3.

lægger mig til bords, ligger til bords

apoculo 1. fjerner, forføjer

coepi, coeptum, coepisse 3. (*findes kun i perfektumsformerne*) begynder / begyndte

surgo, surrexi, surrectum, surgere 3.

rejser mig

signum *n.2* tegn

do, dedi, datum, dare 1. giver

quater *taladverbium* fire gange

amplius *adv.* i *komp.* eller mere

totus *adj.* hel, al

voc|o, -avi, -atum, -are 1. kalder på,

tilkalder

galbinus *adj.* grøngul

suc|cingo, -cinxi, -cinctum, -cingere 3.

binder op

succinctus med dragten bundet op

cingillum *n.2* bælte

ita *adv.* således, så

infra *præp.* + *akk.* neden under

cerasinus *adj.* cheriserød, kirsebærrød

appar|eo, -ui, -itum, -ere 2. viser mig

tunica *f.1* tunica

perisceli|s, -dis *f.3* ankelring

tortus *adj.* snoet

phaecasia *f.1* tøffel

inauratus *adj.* forgyldt

tunc *adv.* så

sudarium *n.2* svededug, lommetørklæde

tergo, tersi, tersum, tergere 3. tørrer

collum *n.2* hals

applic|o, -avi, -atum, -are 1. + *dativ* sætter

mig på

torus *m.2* bænke, sofa

uxor, -is *f.3* hustru

oscul|or, -atus sum, -ari 3. *dep.* kysser

plau|do, -si, -sum, -dere 3. klapper

est te videre hyggeligt at se dig

61 Eo deinde perventum est, ut Fortunata armillas suas
 62 crassissimis detraheret lacertis Scintillaeque miranti
 63 ostenderet. Ultimo etiam periscelides resolvit et
 64 reticulum aureum, quem ex obrussa esse dicebat.
 65 Notavit haec Trimalchio iussitque afferri omnia et
 66 "Videtis," inquit, "mulieris compedes: sic nos barcalae
 67 despoliamur. Sex pondo et selibram debet habere. Et
 68 ipse nihilo minus habeo decem pondo armillam ex
 69 millesimis Mercurii factam." Ultimo etiam, ne mentiri
 70 videretur, stateram iussit afferri et circulatum approbari
 71 pondus. Nec melior Scintilla, quae de cervice sua
 72 capsellam detraxit aureolam, quam Felicionem
 73 appellabat.

eo *adv.* dertil

deinde *adv.* dernæst, så

per|venio, -veni, -ventum, -venire 4.

kommer frem, når

armilla *f.1* armbånd

crassus *adj.* tyk, fed

de|traho, -traxi, -tractum, -trahere 3. +

dativ trækker af

lacertum *n.2* arm

mir|or, -atus sum, -ari 1. undrer, beundrer

oste|ndo, -ndi, -nsum, -ndere 3. viser

ultimo *adv.* til sidst

perisceli|s, -dis *f.3* ankelring

re|solvo, -solvi, -solutum, -solvere 3.

løsner

reticulum *n.2* hårnet

aureus *adj.* gylden

obrussa *f.1* rent guld (*renset i ild*)

not|o, -avi, -atum, -are 1. lægger mærke til

iubeo, iussi, iussum, iubere 3. + *a.c.i.*

befaler, beder om

affero, attuli, allatum, afferre bringer hen

mulier, -is *f.3* kvinde

com|pes, -pedis *f.3* fodlænke

sic *adv.* således, sådan

barcala *m/f.1* fjols

despoli|o, -avi, -atum, -are 1. udplyndrer

sex *talord* seks

pondo *n. ubøjetligt* pund

selibra *f.1* et halvt pund

nihilo *adv.* intet, ikke

parvus, minor, minimus *adj.* lille, mindre,

mindst

decem *ubøjetligt talord* ti

millesima *n.2 pl.* tusindedel

Mercurius *m.2* Merkur (*guden for handel,*

som købmændene hver måned gav en

promille af deres fortjeneste)

ne *konj.* for at ikke

ment|ior, -itus sum, -iri 4. *dep.* lyver

statera *f.1* vægt

circul|o, -avi, -atum, -are 1. slår kreds om

approb|o, -avi, -atum, -are 1. godkender,

bifalder

pond|us, -eris *n.3* vægt

cervi|x, -cis *f.3* nakke

capsella *f.1* lille kapsel

aureolus *adj.* af guld

Felici|o, -onis *f.3* Felicio ("lykkebringeren")

appell|o, -avi, -atum, -are 1. kalder

73 Inde duo crotalia protulit et Fortunatae invicem
 74 considerata dedit et: "Domini," inquit, "mei beneficio
 75 nemo habet meliora." "Quid?" inquit Habinnas, "excata-
 76 rissasti me, ut tibi emerem fabam vitream. Plane si filiam
 77 haberem, auriculas illi praeciderem. Mulieres si non
 78 essent, omnia pro luto haberemus; nunc hoc est caldum
 79 meiere et frigidum potare." Interim mulieres sauciae inter
 80 se riserunt ebriaeque iunxerunt oscula, dum altera
 81 diligentiam matris familiae iactat, altera delicias et
 82 indiligentiam viri. Dumque sic cohaerent, Habinnas
 83 furtim consurrexit, pedesque Fortunatae correptos super
 84 lectum immisit. "Au! au!" illa proclamavit aberrante tunica
 85 super genua. Composita ergo in gremio Scintillae
 86 indecentissimam rubore faciem sudario abscondit.

Inde *adv.* derpå

duo *talord* to

crotalia *n.2 pl.* ørevedhæng med perle

pro|fero, -tuli, -latum, -ferre bringer frem

invicem *adv.* til gengæld

consider|o, -avi, -atum, -are 1. betragter

consideranda § 13.7

do, dedi, datum, dare 1. giver

beneficium *n.2* velgerning

nemo, neminis (**ne + homo**) *indefinit*

pronomen ingen

excatariss|o, -avi, -, -are 1. plager livet af

excatarissasti = excatarissavisti

emo, emi, emptum, emere 3. køber

fabā *f.1* bønne

vitreus *adj.* glasklar, glas-

plane *adv.* det er klart, ja

auricula *f.1* lille øre

prae|cido, -cidi, -cisum, -cidere 3. skærer af

lutum *n.2* dynd, jord, skidt, en slik

nunc *adv.* nu

hoc est det vil sige, det svarer til

meio, -, -, -ere 3. tisser

pot|o, -avi, -atum, -are 1. drikker

interim *adv.* i mellemtiden

saucius *adj.* fornærmet

rideo, risi, risum, ridere 2. ler

ebrius *adj.* beruset

iungo, iunxo, iunctum, iungere 3.

forbinder, udveksler

osculum *n.2* kys

dum *konj.* + *præsens* mens

alter ... alter *indefinit pron.* den ene ... den anden

diligentia *f.1* omhu, dygtighed

mater, matris *f.3* mor

iact|o, -avi, atum, -are 1. omtaler igen og igen

deliciae *f.1 pl.* glæde(r), kæreste(r)

indiligentia *f.1* skødesløshed

co|haereo, -haesi, -haesum, -haerere 3.

hænger sammen, omfavner hinanden

furtim *adv.* i smug

con|surgo, -surrexi, -surrectum, -surgere

3. rejser mig

cor|ripio, -repi, -reptum, -ripere 3. griber

super *præp.* + *akk.* over

lectus *m.2* leje, bænk

im|mitto, -misi, -missum, -mittere 3.

sender, kaster

proclam|o, -avi, -atum, -are 1. råber

aberr|o, -avi, -atum, -are 1. *dep.* er på afveje

genu *n.4* knæ

com|pono, -posui, -positum, -ponere 3.

lægger væk, begraver

gremium *n.2* skød, bryst

indecens *adj.* usømmelig, skamløs

rubor, -is *m.3* rødme

facies *f.5* ansigt

sudarium *n.2* svededug, lommetørklæde

absco|ndo, -ndi, -nsum, -ndere 3. gemmer